

z p r a v o d a j

XVIII. ročník

5

2007

- 2 Editorial
Ceny Europa Nostra
- 3 Klíčové kompetence v celoživotním vzdělávání
Komunikace v mateřském a cizím jazyce, kompetence v matematice a přírodních vědách, digitální kompetence, učení učit se, sociální a občanské kompetence, smysl pro iniciativu a podnikání, kulturní povědomí.
- 4 Prostupnost v německém školském systému
Význam prostupnosti v odborném vzdělávání. Provázání odborného a vysokoškolského vzdělávání.
- 6 Budoucnost francouzské mládeže
Nezaměstnanost mladých lidí, změny ve složení aktivní populace, slabiny vysokého školství.
- 8 Doktorské studium ve Francii
Udělování doktorských hodností na soukromých vysokých školách.
- 9 Perspektivy čínského odborného vzdělávání
Třístupňový systém odborného vzdělávání, změny v čínské společnosti, nezaměstnanost a nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, další vzdělávání a rekvalifikace, pomoc německých odborníků.
- 13 Sebevzdělávání v námořní dopravě
E-learning a další vzdělávání pro námořníky.
- 13 Africké geny v Británii
Hádky z historie.
- 14 Co nového v časopisech
*L'enseignement technique, 2007, č. 213;
Formation Emploi, 2007, č. 97.*
- 15 Nové knihy v knihovně
- 16 Zajímavé internetové adresy
*Europa Nostra; Česká společnost pro trénování paměti a mozkový jogging; digitální knihovny;
17. festival spisovatelů Praha.*

Editorial

Evropská unie uděluje každý rok ceny za ochranu kulturního dědictví neboli ceny Europa Nostra. Tuto tradici zahájily v roce 2002 Europa Nostra a Evropská komise v rámci programu Kultura 2000. Udělování cen má trojí účel: podporovat vysokou úroveň památkové péče, podněcovat výměnu znalostí, dovedností a zkušeností mezi

zeměmi a povzbuzovat další příkladné iniciativy v oblasti kulturního dědictví. Ceny jsou udělovány ve třech kategoriích. První kategorie zahrnuje ochranu architektonického dědictví, krajiny, uměleckých děl a archeologických nalezišť. Druhá kategorie je určena pro studie, které mají hmatatelný vliv na památkovou péči a ochranu v těchto oblastech. Ve třetí kategorii se udělují ceny za obětavou službu jednotlivců nebo skupin na poli ochrany kulturního dědictví. Větrné mlýny na obrázku jsou ze Španělska a patří k nadaci Caja Madrid, která byla založena v roce 1996 a dostala medaili v třetí kategorii za činnost v programu péče o španělské historické dědictví. Přimhouříte-li oči, možná se vžijete do pocitů dona Quijota. (Viz též rubrika Zajímavé internetové adresy.)

7. května byl v Berlíně slavnostně zahájen zastřešující program Evropské unie pro znalostní společnost nazvaný Celoživotní vzdělávání, o kterém jsme podrobně psali v loňském listopadovém Zpravodaji. V dubnovém Zpravodaji byly uveřejněny definice termínů z oblasti (celoživotního) vzdělávání, převzaté z publikace OECD. V tomto čísle uveřejňujeme definice klíčových kompetencí pro celoživotní vzdělávání, které jsou obsaženy v příloze doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových kompetencích pro celoživotní vzdělávání (doporučení zatím nebylo oficiálně přeloženo do češtiny).

Nad budoucností francouzské mládeže se zamýšlí publikace vydaná Akademií humanitních a politických věd, z níž čerpá článek na stránkách 6 - 8. Rekapituluje důsledky zavedení volného přístupu na veřejné univerzity, které se projevují devalvací vzdělání získávaného v těchto institucích a místo poskytování rovného přístupu k vysokoškolskému vzdělávání vedou k ještě většímu elitářství. Článek se zabývá také celkovou situací ve francouzském hospodářství a změnami ve složení pracovních sil. Od roku 1962 do roku 1998 výrazně klesl počet dělníků, drobných řemeslníků a obchodníků, avšak k největšímu poklesu došlo u zemědělců. K podobnému poklesu zaměstnanosti v zemědělství, jenže v daleko větším měřítku, došlo v Číně. Tam je v současné době nezaměstnaných zhruba 160 milionů venkovských obyvatel. Článek přesahující čtyři stránky je pro Zpravodaj výjimečně dlouhý, ale vzhledem k ohromnému počtu obyvatel Číny snad ospravedlnitelný. Jen dalšího vzdělávání se v současné době v Číně účastní 70 milionů lidí! Je to potřeba, protože kvalifikovaných pracovních sil je v Číně nedostatek.

*Svět práce se stále proměňuje, některá povolání zanikají, nová se vytvářejí. Povolání domovníka je v proměnách času dosti stabilní, a přesto se nyní zřejmě stalo předmětem pozornosti expertů z oblasti odborného vzdělávání. Svědčí o tom článek z francouzského časopisu *Formation Emploi* (rubrika *Co nového v časopisech*) a článek o uznávání výsledků předchozího učení u švédských domovníků, uveřejněný ve stejné rubrice v loňském listopadovém čísle. Možná časem vznikne nový učební obor domovník, domovnice.*

AK

Klíčové kompetence v celoživotním vzdělávání

V prosinci loňského roku bylo v Úředním věstníku EU zveřejněno doporučení o klíčových kompetencích v celoživotním vzdělávání. V příloze doporučení jsou uvedeny definice všech osmi klíčových kompetencí, které zde uvádíme ve zkráceném překladu.

Komunikace v mateřském jazyce¹

Komunikace v mateřském jazyce je schopnost vyjadřovat a vysvětlovat pojmy, myšlenky, pocity, skutečnosti a názory ústní i písemnou formou (poslouchat, mluvit, číst a psát) a vhodným a tvůrčím způsobem konverzovat ve všech společenských a kulturních situacích; ve vzdělávání a profesní přípravě, v práci, doma a ve volném čase.

Komunikace v cizích jazycích²

Komunikace v cizích jazycích obecně vyžaduje stejné základní dimenze dovedností jako komunikace v mateřském jazyce: je založena na schopnosti rozumět, vyjadřovat a vysvětlovat pojmy, myšlenky, pocity, skutečnosti a názory ústní i písemnou formou (poslouchat, mluvit, číst a psát) v adekvátních společenských a kulturních situacích (ve vzdělávání a profesní přípravě, v práci, doma a ve volném čase) podle přání či potřeb daného člověka. Komunikace v cizích jazycích vyžaduje rovněž další dovednosti, např. interkulturní porozumění a zprostředkovávání. Míra znalosti jazyka se bude lišit v každé ze čtyř dimenzí (poslech, mluvení, čtení a psaní) a v jednotlivých jazycích, a také podle sociálního a kulturního zázemí jednotlivců, podle jejich potřeb a/nebo zájmů.

Matematická kompetence a základní kompetence v přírodních vědách a technice

Matematická kompetence je schopnost rozvíjet a aplikovat matematické myšlení při řešení problémů v každodenních situacích. Je vybudována na dobré znalosti počítání, důraz je kladen na postup a činnost i na znalosti. Matematická kompetence zahrnuje v různé míře schopnost a ochotu používat matematické způsoby myšlení (logické a prostorové myšlení) a prezentace (vzorce, modely, obrazce, grafy, diagramy).

Kompetencí v přírodních vědách se rozumí schopnost a ochota používat soubor znalostí a metod k vysvětlování přírodního světa, ke kladení otázek a k formulaci závěrů založených na důkazech.

Kompetence v technice je pojímána jako uplatňování těchto znalostí a metod v reakci na vnímaná přání nebo potřeby lidí.

Kompetence v přírodních vědách a technice zahrnuje porozumění změnám způsobeným lidskou činností a individuální občanskou odpovědnost.

Digitální kompetence

Digitální kompetence zahrnuje suverénní a kritické používání technologií informační společnosti (TIS) při práci, ve volném čase a v komunikaci. Předpokladem jsou základní dovednosti v informačních a komunikačních technologiích (IKT): používání počítačů k získávání, hodnocení, ukládání, vytváření, prezentování a výměně informací a ke komunikaci a spolupráci v sítích prostřednictvím Internetu.

Učit se učit

„Učit se učit“ je schopnost pokračovat a nepřestávat s učením, organizovat si své učení, mimo jiné efektivním hospodařením s časem a s informacemi, jak individuálně, tak ve skupině. Tato kompetence zahrnuje povědomí o postupu a potřebách vlastního učení, rozznávání dostupných možností a schopnost překonávat překážky tak, aby učení bylo úspěšné. Tato kompetence znamená získávat, zpracovávat a osvojovat si nové znalosti a dovednosti, vyhledávat a využívat poradenství. Učení učit se vede žáky³ k tomu, aby stavěli na výsledcích předchozího učení a na životních zkušenostech a aby používali znalosti a dovednosti v různých souvislostech: doma, v práci, ve vzdělávání a profesní přípravě. Motivace a sebedůvěra jsou pro tuto kompetenci rozhodující.

Sociální a občanské kompetence

Jsou to personální, interpersonální a interkulturní kompetence a zahrnují všechny formy chování, které jedince připravují pro efektivní a konstruktivní účast na společenském a pracovním životě, zejména ve stále rozmanitější společnosti, a na řešení případných konfliktů. Občanská kompetence připravuje člověka na plnou angažovanost v občanském životě založenou na znalostech sociálních a politických koncepcí a struktur a na aktivní a demokratické účasti.

Smysl pro iniciativu a podnikání

Smyslem pro iniciativu a podnikání se rozumí schopnost člověka převádět myšlenky ve skutky. To předpokládá tvořivost, schopnost inovovat a nést riziko, schopnost plánovat a řídit projekty s cílem dosáhnout určitých cílů. Tato schopnost pomáhá lidem v každodenním životě doma, ve společnosti i na pracovišti uvědomovat si svou práci v kontextu, být schopni využít příležitosti a je základem specifitějších dovedností a

znalostí potřebných pro ty, kdo zakládají sociální nebo obchodní činnosti nebo k nim přispívají. Měla by zahrnovat také povědomí o etických hodnotách a podporovat dobré řízení.

Kulturní povědomí

Pochopení důležitosti kreativního vyjadřování myšlenek, zážitků a emocí různými formami, včetně hudby, divadelního umění, literatury a vizuálního umění.

AK

¹ V některých zemích nemusí být mateřský jazyk ve všech případech zároveň úředním jazykem nebo může být jedním z několika

ka úředních jazyků. Členské státy řeší tyto případy v souladu se specifickými potřebami a okolnostmi.

² V některých případech může být pro občany žijící v multilingvním společenství cizím jazykem úřední jazyk země. Členské státy řeší tyto případy v souladu se specifickými potřebami a okolnostmi.

³ Tj. učící se osoby bez ohledu na věk, stupeň dosaženého vzdělání a prostředí, v němž učení probíhá.

Pramen:

Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC). Annex: Key competences for lifelong learning – A European reference framework.

OJ, L 394, 30.12.2006, s. 10-18.

Prostupnost v německém školském systému

Má-li být pravidelné vzdělávání v průběhu života lépe zakotveno, musí být možné navazovat na dosažené vzdělání a kompetence v každé životní fázi a pokračovat v započatých vzdělávacích cestách v tom či onom směru. Je třeba odstranit slepé uličky. Požadování větší prostupnosti proto patří ve vzdělávací politice již po mnoho let k základnímu konsensu. Téma se dotýká všech oblastí vzdělávání. Pro profesní přípravu a její postavení má velký význam provázání se všeobecným vzděláváním a s vysokým školstvím.

Ačkoliv se již mnohé dosáhlo, stále existuje řada překážek, které je třeba na cestě k větší prostupnosti překonat. Obory vzdělání jsou v Německu tradičně relativně silně vzájemně vymezeny, protože přístup je často závislý na určitých formálních kvalifikacích. Spojení získávání kompetencí se závaznými obsahy, obory, které se musí absolvovat, nebo osvědčeními, kterých se musí dosáhnout, však nemůže být obecně platným formálním principem. Tato monopolizace přístupu a oprávnění nemůže být natrvalo legitimní ani při zajištění kvality.

Prostupnost se musí zajistit nejdříve v rámci odborného vzdělávání. To platí pro vzájemný vztah vzdělávání a dalšího vzdělávání, ale také pro vzájemný vztah oborů profesní přípravy. Dvouleté učební obory lze natrvalo prosadit jen v případě, že budou existovat možnosti započítávání vzdělání a přechodu k tříletým učebním oborům. S tím se musí počítat již při zřizování nového učebního oboru.

Ke zlepšené prostupnosti mohou významně přispět dodatkové kvalifikace¹. Budou-li upraveny a certifikovány v rámci zřizovacího procesu, nebudou přispívat pouze k větší flexibilitě vzdělávání, nýbrž zároveň otevřou perspektivy individuálního rozvoje. Například poskytují možnost připravovat se již během vzdělávání

na uznávané závěrečné zkoušky dalšího vzdělávání nebo doplňkově získat k absolutoriu v uznávaném učebním oboru závěrečné vysvědčení ze všeobecného vzdělávání.

Navštěvování celodenní profesní školy (*berufliche Vollzeitschule*) by se mělo pokládat za více než šanci na získání odborné kvalifikace. Uznáváním a přenosem zde získaných kompetencí se lze vyhnout zbytečnému opakování, protahování doby učení, a tudíž se efektivněji využívají zdroje. Novelizovaný zákon o odborném vzdělávání proto právem umožňuje, aby ke zkouškám organizovaným komorou byli připouštěni absolventi celodenních profesních škol nebo mimopodnikových oborů vzdělání. Mají-li se využívat šance, je třeba, aby všechny strany byly připraveny a zákonné možnosti se uplatňovaly konstruktivně a v zájmu mladistvých. Komory by měly vyvracet výhrady týkající se odborného vzdělávání na celodenních školách. Naopak profesní školy se musejí obracet na hospodářskou sféru a vyučování uspořádat tak, aby byl přístup ke zkouškám organizovaným komorou podporován obsahově i prostřednictvím spolupráce s podniky.

V rámci duálních studijních oborů je zajištěno započítávání a provázání profesní přípravy a dalšího vzdělávání s vysokoškolským studiem. O tom svědčí rostoucí

počet duálních studijních oborů, především na profesních akademiích a (soukromých) vysokých školách. Dosud existuje téměř 550 těchto studijních oborů, které navštěvuje 42 500 studujících. Zavedením bakalářských studijních oborů se nabízejí nové šance pro spojení oborů profesní přípravy s nástavbovými studijními obory. V rámci spolupráce je možné uskutečnit dalekosáhlou kurikulární a organizační provázanost, což se plošně zatím nedaří. Chybí převáděcí systém, který by započítával kompetence z profesní přípravy a odborné praxe ke studijním oborům.

Hlavní roli v dalším rozvoji profesní přípravy proto má tvorba systému výkonostních bodů (*Leistungspunktesystem*). V současné době se shromažďují první zkušenosti v rámci modelového záměru. Přitom se tvoří a zkouší kritéria, nástroje a postupy, aby kompetence z profesní přípravy či odborné praxe mohly být započítatelné ke studiu. Získané zkušenosti napovídají, jak odborné kompetence definovat a dokumentovat s možností přezkoušení, aby byly kompatibilní s vysokou školou. Analýzy krytí učebních plánů profesní přípravy, dalšího vzdělávání a studia ukazují, že se tímto způsobem dá ušetřit nejen jednotlivé prokazování výsledku, nýbrž podle okolností i některé semestry.

Velká očekávání jsou spojena s vytvořením Evropského rámce kvalifikací (EQF) a odpovídajícího národního rámce kvalifikací. Tím se má umožnit přiřazování kompetencí určitým úrovním bez ohledu na to, kde a jak byly získány. Hlavní výbor Spolkového ústavu odborného vzdělávání vytváření EQF v zásadě vítá. Získávání odborných kvalifikací v profesní přípravě, v dalším vzdělávání a v odborné praxi nesmí být ve srovnání se školními a akademickými studijními obory diskriminováno. Cílem vzdělávací politiky musí být možnost dosáhnout každé úrovně osvědčení také profesní přípravou a každá úroveň vyžaduje odpovídající praktické dokazování. Vhodným předpokladem pro to je profesní příprava na bázi profesního principu.

Pro profesní přípravu není orientace EQF na výsledek v jádru nic nového a zaměření na kompetence jednání je přímo příznačné. Učební osnovy a plány nepopisují jen tematické katalogy, ale především znalosti, způsobilosti a dovednosti, kterých se má dosáhnout. Bývají obsaženy v závěrečných zkouškách orientovaných na projekt a zaměřených na zvládnutí situací v jednání. S ohledem na národní rámec kvalifikací by tyto zkoušky musely být utvářeny s ještě větší orientací na kompetence a musely by být spojeny s popisem získaných kompetencí a dosažené úrovně kompetencí ve smyslu učebních výsledků.

Základem pro to by byly učební osnovy, které by byly výslovně zaměřeny na učební výsledky. V důsled-

ku toho by se detailní kurikulární předlohy mohly stát zbytečnými a vzdělávání by utvářely odpovědné osoby na učebním místě. Podnikům a školám by musela být při realizaci poskytována pomoc ve formě příkladů.

Osvědčený způsob uznávání informálně získaných kompetencí představují externí zkoušky. V roce 2004 tuto možnost využilo kolem 29 000 zaměstnanců, kteří tvořili 5,1 procenta všech účastníků zkoušek. S reformou zákona o odborném vzdělávání se připouštění k externí zkoušce usnadnilo, ve srovnání s dobou vzdělávání je nutná jen jeden a půlkrát delší doba zaměstnání. Ještě chybí jednoduchý, jednotný a transparentní postup, kterým by se kompetence získané v praxi daly prokázat.

Neexistuje již žádná pochybnost o tom, že profesně získané kompetence mohou velice dobře připravovat pro zahájení studia. Praktický přístup se v jednotlivých spolkových zemích řídí velmi rozdílným způsobem. Vedle velice liberálních předpisů existují předpisy spíše restriktivní. CDU/CSU a SPD se proto v koaliční smlouvě dohodly, že se přístup k vysokoškolskému studiu otevře všem absolventům profesní přípravy. K tomu by byla nutná celostátní rámcová úprava, kde by byla pro přístup na vysoké školy stanovena kritéria a postup. Přitom se budou muset rozlišovat – podle úrovně dosaženého osvědčení a kompetencí – rozdílné možnosti přístupu. Vedle neomezeného přístupu, podobně jako tomu je u všeobecné zralosti pro vysokou školu, by měl existovat přístup na univerzity a/nebo odborné vysoké školy ve vztahu k oboru. Úlohou vysokých škol je, aby ve spolupráci s odborníky z profesní praxe vytvořily vhodné nástroje a postupy.

Prostupnost není jen důsledkem flexibilnějšího utváření a využívání přechodů nebo uznávání závěrečných zkoušek při přístupu ke studijním oborům. Rozhodující je uznávání a hodnota závěrečných zkoušek na trhu práce. Mimo národní rámec kvalifikací je proto rozhodující, aby předpoklady pro přístup byly v tarifních smlouvách, služebním právu a praxi při zaměstnávání formulovány flexibilněji a využívány otevřeněji. Nemůže dojít k tomu, že by se vytvořily nástroje politiky vzdělávání pro uznávání informálně získaných kompetencí a při zaměstnávání pracovníků a personálním rozvoji by se dbalo na formální kritéria.

Přeložila Jana Šatopletová

¹ Viz *Dodatkové kvalifikace v profesní přípravě. Zpravodaj, 2007, č. 3, s. 10-12.*

Pramen: Weiss, Reinhold: Durchlässigkeit: Es gibt noch viel zu tun! BWP, 2006, č. 2, s. 3-4.

Budoucnost francouzské mládeže

Akademie humanitních a politických věd (*Académie des sciences morales et politiques*) vydala publikaci s názvem *Francie špatně připravuje budoucnost své mládeže (Paris 2007)*. Časopis *L'enseignement technique* přinesl z této knihy výtah, který jsme se rozhodli v poněkud zkrácené podobě uveřejnit ve Zpravodaji.

Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 až 24 let činila v roce 2004 ve Francii 22,7 %. Byla více než trojnásobkem celkové míry nezaměstnanosti (10,1 %). Evropu lze z hlediska nezaměstnanosti mládeže rozdělit na:

- Severní státy (Německo, Dánsko, Nizozemsko, Spojené království, Irsko), v nichž se míra nezaměstnanosti mládeže pohybuje mezi 7,8 až 11,7 %. Výjimkami jsou Švédsko (17 %) a Finsko (20,8 %).
- Jižní státy (Francie, Španělsko, Itálie, Řecko), v nichž se míra nezaměstnanosti mládeže pohybuje mezi 22 až 26,5 %.

V severních zemích existuje úzké spojení mezi počátečním odborným vzděláváním a světem práce. V Německu prostřednictvím učnovství a v Dánsku prostřednictvím zaměstnání na částečný úvazek, které mladým lidem umožňuje snazší integraci do světa práce. Země se silným sociálním zabezpečením mají míru nezaměstnanosti mládeže nejvyšší.

Pro každou zemi mají tudíž velký význam vztahy mezi občanskou společností, hospodářstvím a vzdělávacím systémem. Je důležité, aby se vzdělávací systém co nejvíce přiblížil světu práce a naopak. Ve Francii tyto vztahy existují, možná nedokonale, v posledních letech se však pro odborné vzdělávání zlepšují. Je třeba je rozvíjet též pro všeobecné vzdělávání.

Nejkritičtější je situace mladých lidí, kteří opouštějí školský systém bez kvalifikace.

Ubývání nekvalifikovaných zaměstnání má původ v technických a průmyslových změnách:

- nahrazení zemědělských dělníků mechanizací;
- zánik nebo značné ubývání podílu činností pracovníků s nízkou kvalifikací (důlní, ocelářský, textilní a další průmysl);
- mechanizace výrobního a zemědělskopotravinářského průmyslu. Průmyslová výroba se musí mechanizovat, aby mohla konkurovat produkci zemí s nižšími náklady na pracovní sílu. Tato nutnost je posilována zkrácením pracovní doby;
- přesunutí výroby do rozvojových zemí;
- automatizace ve službách: parkování, mýtné, prodej jízdenek ...

Nové informační a komunikační technologie vyvolávají s novým zařízením nové potřeby. U tohoto vyba-

vení se konkurence rázem nachází na světové úrovni, což způsobuje, že velká část výroby je uskutečňována v zemích s nízkými náklady na pracovní sílu: např. výroba televizorů, počítačů, mobilních telefonů ...

Sektory, které se rozšiřují:

- hotelnictví, restaurátérství,
 - sport a volný čas: cestování po moři a v horách,
 - lékařství,
 - osobní služby,
 - finanční a bankovní sektor,
 - infromatické společnosti,
- vyžadují vzdělávání s přizpůsobenou kvalifikací.

V posledních desetiletích došlo k velkému rozmachu obchodu s vytvářením supermarketů, ale za cenu zániku mnoha řemeslníků a malých obchodníků.

Ve Francii tedy dochází k rozsáhlým změnám v povoláních. Tyto změny mají samozřejmě vliv na adekvátnost profesní přípravy.

Nezaměstnanost je projevem dočasného nepřizpůsobení se odborného vzdělávání současné situaci a bude přetrvávat, dokud tyto změny nebudou absorbovány trhem práce.

Citovaná publikace zpochybňuje politiku zaměstnanosti, organizaci trhu práce a doprovodnou politiku, které se jeví jako pouhá nouzová řešení. Podniky v obchodním sektoru pochopily, že nejdůležitější investice spočívají v kompetencích a znalostech jejich personálu. Není neobvyklé, že pracovníci mají zkušenosti a kompetence získané v průběhu uplynulých pěti až patnácti let v podniku a ty je třeba uchovat za každou cenu, má-li podnik zůstat výkonný. To vysvětluje ochranu pracovníků ve věku 30 až 55 let.

Kromě toho jsou procedury propouštění nákladné a traumatizující. Mobilita poté, co zasáhne seniory, kteří mají před důchodem, dopadne na mladé lidi se smlouvami na dobu určitou (*contrats à durée déterminée – CDD*) nebo jinými druhy dočasných smluv a to s dvojitým cílem: obstarat změnu náplně práce a ověřit, zda potenciální kandidáti jsou schopni dobře se integrovat do svěřené činnosti.

Politika zaměstnanosti nevyplývá ze svévolného rozhodnutí odpovědných politických a ekonomických pracovníků, ale z technického a hospodářského omezení, které tíží podniky.

Podnik, má-li být efektivní, musí vzít tato omezení v úvahu.

Vzdělávací systém

Ve zprávě jsou uvedeny mnohé připomínky ke vzdělávacímu systému:

- Demokratizace výběru zahájena počátkem 60. let ve skutečnosti vedla k nastolení vzdělávání, které zůstalo pro celkovou populaci elitářské, spíše než k vytvoření skutečného masového vzdělávání.
- „*Trés Grandes Écoles*“ (tzn. ty nejprestižnější)¹ ve Francii nemají dohromady více než 3000 studentů, což představuje skutečný nárůst sotva o 15 % za třicet pět let. Cíl stále přetrvává.

- S univerzitou jsme řáli do živého tématu. Zdroj těchto neúspěchů je třeba hledat v organizaci univerzitního vzdělávání.

Co v tom skutečně je?

Počet studentů ve vysokém školství v roce 1996-97 (zdroj INSEE²) zaokrouhlený na tisíce je rozdělen takto:

Přípravné třídy <i>grandes écoles</i>	81 000
Sekce pro přípravu vyšších techniků	230 000
Obchodní školy	47 000
Lékařské a sociální školy	85 000
Inženýrské školy	77 000
Jiná zařízení	159 000
Univerzity	1 472 000
z toho Univerzitní technologické ústavy	108 000

Z toho vyplývá:

- 787 000 studentů v „profesním“ vysokoškolském studiu otevřeném trhu práce (zahrnuje i IUT);
- 1 364 000 studentů na univerzitě.

Pro univerzitní studenty existují specializace lékařství-farmacie a právo, které také vedou k profesím.

Dnes je třeba přidat počty studentů směřujících k titulům *masters* a profesní licenciáty (*licences professionnelles*), které byly vytvořeny nedávno.

Tvrzení, že *grandes écoles*¹ zůstávají elitářské, je dosud pravdivé. Zatímco však kolem roku 1960 z nich ročně vycházelo 5000 inženýrů, dnes je to skoro 24 000. Demokratizace probíhá zvyšováním počtu zařízení. Stejně je to u obchodních škol. Všechny tyto školy se různě specializují tak, aby poskytovaly zemi odborníky, které potřebuje. Jejich struktura a úzké vztahy s průmyslovým a hospodářským světem jim umožňují neustále se přizpůsobovat technickému a organizačnímu vývoji.

Tvrzení, že toto takzvané elitářské vzdělávání již nezaručuje sociální vzestup jako v předcházejících desetiletích, je pravdivé jen částečně. Složení aktivní populace se totiž od 60. let pronikavě změnilo.

Srovnání mezi rokem 1962 a 1998 v číslech a procentech vypadá takto:

rolníci a zemědělci	3 500 000 15,9 %	↘	695 000 2,7 %
řemeslníci, obchodníci, vedoucí podniku	2 400 000 10,9 %	↘	1 674 000 6,5 %
řídící pracovníci a duševně pracující	1 034 000 4,7 %	↗	3 168 000 12,3 %
povolání střední úrovně	2 420 000 11 %	↗	5 151 000 20 %
zaměstnanci	4 048 000 18,4 %	↗	7 765 000 29,8 %
dělníci	8 602 000 39,1 %	↘	7 056 000 27,4 %

Dělníci a zemědělci, kteří v roce 1962 představovali 55 % aktivní populace nereprezentují v roce 1998 více než 30 %. Došlo k přesunu směrem k řídicím pracovníkům, k povoláním střední úrovně a k zaměstnancům, kteří jsou jistě více motivováni k tomu, aby podněcovali své děti k vysokoškolskému studiu.

Hlavní problém zůstává univerzitě, která přijímá většinu studentů po bakalareátu, aniž by si někteří tuto dráhu, která je v mnoha případech dovede do slepé uličky, zvolili.

Prezident *l'Université de Paris Sorbonne* Jean Robert Pitte v článku pro list *Le Figaro* (6. 2. 2007) nejprve ocenil úspěchy francouzského vysokého školství a potom se zaměřil na jeho nedostatky:

„Slabiny našeho vysokého školství jsou dramatické. Zprvu se veřejné mínění uspokojilo fikcí univerzity otevřené všem, ale provádějící selekci na základě neúspěšnosti v průběhu jednoho semestru po bakalareátu, jednoho roku, dvou let ...

Zákon nepřipouští žádné rozhodné směřování ke vstupu na univerzitu, kterou nejlepší lyceisté a informované rodiny všeobecně považují za odstavnou kolej...

Francie je jedinou zemí na světě, kde žák *collège* (nižší sekundární škola) nebo lycea stojí víc než vysokoškolák. Selektivní vzdělávání disponuje s vysokoškolskými kredity...

Francouzský paradox je: část veřejného mínění se drží nevýběrového vstupu na univerzitu a bezplatnosti, které mají zaručovat demokratizaci a rovnost šancí. Jaký omyl, poněvadž většina studentů odchází ze školy bez diplomu nebo vybavena devalvovaným diplomem...“

Jean Robert Pitte navrhuje tyto reformy:

- zmenšit bariéry, které oddělují specializace *grandes écoles* od univerzitních specializací;
- důsledně orientovat studenty směrem ke specializacím, které odpovídají jejich schopnostem, k profesním perspektivám, v mezích možností podle jejich zálib;
- naplnit existující krátké technické programy (*les filières technologiques courtes*) a otevřít čtené další z iniciativy místních společenství a profesního prostředí;
- zvýšit zápisné spolu se zavedením veřejných nebo soukromých stipendií;
- znovu promyslet řízení univerzit v rámci skutečné autonomie univerzit a jejich řídicích týmů.

Má-li být vzdělávací systém efektivní, musí se neustále přizpůsobovat uskutečňováním nezbytných reforem.

Finanční politika státu

Poslední kapitola knihy nazvaná „Nová nerovnováha mezi generacemi“ zpochybňuje finanční politiku státu a upozorňuje na:

- prodlužování studia a pozdější vstup do aktivního života;
- závislost na rodině;
- stoupající náklady na nečinnost seniorů;
- zvyšování státního dluhu: splácení státního dluhu se stalo druhou výdajovou položkou státu po vzdělávání;

- slabý rozpočet věnovaný na výzkum a vývoj.

Odpovědní politici by měli přijmout odvážná rozhodnutí tak, aby dali finance do pořádku. To je jedna z podmínek pro přípravu lepší budoucnosti mládeže.

Přeložila Anna Konopásková

¹ Podrobněji o vysokých školách označovaných jako *grandes écoles* viz B.A.D.G.E. Zpravodaj, 2002, č. 10, s. 13-14.

² Institut national de la statistique et des études économiques (Národní ústav statistiky a ekonomických studií).

³ Baccalauréat – vysvědčení udílené žákům, kteří absolvovali střední všeobecné nebo technologické vzdělávání (3leté) nebo profesní střední vzdělávání (4leté) a složili celostátní závěrečné zkoušky.

Pramen: Brouillet, René: La France prépare mal l'avenir de sa jeunesse. L'enseignement technique, 2007, č. 213, s. 45-46.

Uvedeným tématem se zabývá i tento článek Zpravodaje: Vysoké odborné školy a sociální nevyváženost – 11/2004

Doktorské studium ve Francii

Francouzská vláda zavedla ministerským nařízením z 24. 8. 2006 soubor opatření umožňujících soukromým výzkumným ústavům a vysokým školám udělovat doktorské hodnosti.

Soukromé ústavy mohou díky tomuto nařízení udělovat doktorské tituly stejně jako veřejné univerzity. Akreditace je udělena po důkladné evaluaci vědecké kvalifikovanosti instituce.

Dříve mohly soukromé instituce poskytovat doktorské studium pouze ve spolupráci s veřejnými univerzitami nebo vysokými školami.

Nařízení počítá také se zlepšením pracovních podmínek studentů, např. tím, že omezuje počet studentů na jednoho vedoucího doktorské práce.

Nařízení podle francouzského ministra školství poskytne lepší odborné vzdělávání a usnadní vstup absolventů na trh práce.

Nová opatření rovněž pomohou vytvářet vynikající kvalitu ve vědecké práci a zvyšovat kritické množství

francouzského výzkumu. To je zvláště důležité ve světle cíle, který si Evropa, a tudíž i Francie, uložila: Stát se v nadcházejících letech znalostní ekonomikou.

AK

Prameny:

French government opens doctoral education to private institutes. CORDIS focus Newsletter, 2006, č. 270, s. 19.

*Projet de loi de programme pour la recherche
<http://www.recherche.gouv.fr/lopr/pacte/index.htm>*

Perspektivy čínského odborného vzdělávání

Zákon o odborném vzdělávání vydaný v roce 1996 přenesl dalekosáhlou zodpovědnost za rozvoj odborného vzdělávání na hospodářskou sféru a všechny oblasti společnosti. Na zákon navazují usnesení státní rady z roku 2005, v nichž jsou stanoveny úkoly pro období let 2006 až 2010. Organizace s názvem Mezinárodní další vzdělávání a rozvoj (*Internationale Weiterbildung und Entwicklung gGmbH – InWEnt*) již mnoho let podporuje snahy čínské vlády o modernizaci odborného vzdělávání. Aktuálním těžištěm spolupráce je další vzdělávání učitelů.

Proces hospodářských změn a odborné vzdělávání

Těžiště rozvoje všech společenských oblastí určují od existence Čínské lidové republiky pětileté plány. V popředí jedenáctého pětiletého plánu (2006 – 2010) stojí tři hlavní strategie. Týkají se hospodářského rozvoje, řešení sociálních problémů a stanovení ekologických úkolů. Odborné vzdělávání má podstatně přispívat k plnění těchto úkolů.

Hospodářská strategie je zaměřena na zajištění rychlého, stabilního a trvalého hospodářského růstu a dosažení hodnoty HDP, která se má koncem roku 2010 oproti roku 2000 zdvojnásobit. Přitom se klade zvláštní důraz na všeobecné snižování spotřeby zdrojů a na redukci spotřeby energie na jednotku HDP oproti spotřebě energie v roce 2000 o 20 %. Roční míra hospodářského růstu má dosáhnout 8 %.

Odborné vzdělávání musí přispívat k hospodářskému rozvoji připravováním kvalifikovaných odborných sil, které jsou kompetentní, kreativní, inovativní a flexibilní.

Sociální strategie se řídí mottem „Rozvoj harmonické společnosti“. Rozvojová opatření nikdy nesmějí ztratit z očí „lidskost jako vlastní účel“. Odborné vzdělávání je v rámci této strategie pověřeno poskytováním kvalifikací pracovním silám na venkově a obnovováním zaměstnatelnosti propuštěných dělníků a zaměstnanců ve městech. Tím se přispěje k překonávání regionálních rozdílů v blahobytu mezi relativně rozvinutějšími pobřežními kantony a strukturálně slabšími oblastmi centrální a západní Číny.

V dosud nevídané míře se věnuje pozornost ekologické strategii. Podniky jsou povinny odstranit starou zátěž, nepoškozovat dále životní prostředí a při nových investicích prosazovat trvale udržitelný rozvoj. Na odborné vzdělávání se přenáší zodpovědnost za vzdělávání a výchovu člověka v oblasti životního prostředí. Je třeba zavádět nová povolání, která mají zajišťovat ochranu životního prostředí. Do učebních plánů stávajících profesí je třeba integrovat vzdělávací programy, které se zabývají speciálně problémy ochrany životního prostředí.

Zřejmé zhodnocení čínského odborného vzdělávání

Zatímco všeobecnému vzdělávání se v Číně dostávalo odjakživa velké pozornosti a bylo realizováno na vysoké úrovni, odborné vzdělávání zůstávalo v pozadí. Tato situace se od počátku reformní politiky postupně změnila. Více zodpovědnosti za rozvoj odborného vzdělávání postupně přebírá především hospodářská sféra a také státní správa. Usnesení státní rady a dokumenty Národní konference práce, která se konala v roce 2005 v Pekingu, otevřely nové perspektivy. Takovýto respekt vlády vůči odbornému vzdělávání v dosavadní historii Číny neexistoval.

Třístupňový systém odborného vzdělávání

Každý stupeň odborného vzdělávání má k dispozici speciální instituce

Nižší sekundární stupeň (7. – 9. ročník)

Může se navštěvovat po absolvování povinného všeobecného základního vzdělání (1. – 6. ročník). Využívá se přednostně ve venkovských teritoriích a přijímání jsou především žáci ze zemědělských rodin.

Vyšší sekundární stupeň (10. – 12. ročník)

Hlavní forma odborného vzdělávání. V roce 2004 existovalo na tomto stupni 14 554 profesních škol, které navštěvovalo 14 milionů žáků. Oproti roku 2001 počet žáků stoupl o 42 %. Příčinou je větší společenský význam profesní přípravy, její větší teritoriální akceptování a větší příliv dětí ze zemědělských rodin, které se usadily ve městech.

Vyšší odborné vzdělávání

Poskytuje se v 1047 odborných vysokoškolských zařízeních. Zde je zapsáno 2,37 milionů studentů, spolu s vyšším odborným vzděláváním je to celkem 6 milionů studentů. To je 53 % z celkového počtu studentů na všech vysokých školách.

Čínský systém odborného vzdělávání je rozdělen do tří stupňů analogicky se všeobecným vzděláváním.

Zvýšená pozornost se v posledních deseti letech věnovala také dalšímu odbornému vzdělávání. Dalšího vzdělávání se v současné době účastní 70 milionů lidí.

V současném vzdělávacím systému mohou žáci při patřičné způsobilosti přejít z nižšího sekundárního stupně (7. – 9. ročník) odborného vzdělávání do vyššího sekundárního stupně (10. – 12. ročník), nebo z nižšího sekundárního stupně všeobecného vzdělávání přejít do vyššího sekundárního stupně odborného vzdělávání. Možný je také přestup z odborného vzdělávání do vyššího stupně všeobecného vzdělávání.

Nové úkoly čínského odborného vzdělávání

V příštích pěti letech musí odborné vzdělávání vykonávat společensky zodpovědnou práci. Zaváděním moderních technologií a redukcí manuálních činností se bude „uvolňovat“ stále více lidí. K tomu se snižuje počet zaměstnaných v zemědělství. Odborné vzdělávání na to musí reagovat.

Na venkově je v současné době cca 160 až 170 milionů pracovních sil, které nemohou najít zaměstnání. Asi 30 % z nich má pouze ukončené základní vzdělání (1. – 6. ročník). Mnozí bývalí zemědělci odešli do měst. Část našla zaměstnání v hospodářské sféře v sekundárním sektoru. Jejich právo na bydlení na venkově zůstalo zachováno. Proto jsou označováni za putující pracovníky. Tyto pracovní síly zůstávají na pracovišti v průměru jen 2,1 roku. Lidé, kteří hledají práci ve městě, ale ještě žijí na venkově, musejí získat kvalifikaci. Jejich integrace do městského profesního života je vzhledem k chybějící profesní přípravě (nižší sekundární stupeň) často komplikovaná. Kromě toho jsou většinou ještě vyloučeni ze sociálního systému společenských organizací.

Ve městech představují další problém zaměstnanci propouštění v důsledku racionalizace. Propouštění začalo již v 90. letech. Opětné zaměstnání vyžaduje rekvalifikaci. Často je nedostatek nabídek kvalifikačního vzdělávání, nebo se nezaměstnaní nechťejí nic nového učit. Stále více nezaměstnaných však začíná chápat, že nová pracovní místa předpokládají odpovídající kvalifikace. S takovou situací dříve nikdy konfrontováni nebyli. Každý byl zaměstnaný.

Odborné vzdělávání ve městech bylo nyní vládou pověřeno, aby pomáhalo propuštěným a otevřelo jim prostřednictvím dalšího vzdělávání nové perspektivy. Toto pověření je pro většinu institucí odborného vzdělávání velkou výzvou, která potřebuje společenskou podporu. Například určení účelné profesní struktury v daných teritoriích, vytváření nových vazeb s hospodářskou sférou, zajištění potřeby kvalifikovaných učitelů profesních škol a zlepšení podmínek pro vzdělávání.

Podíl mladistvých, kteří chtějí začít profesní přípravu, značně stoupá. Příčiny tohoto jevu jsou:

- stále zvyšování počtu žáků na nižším sekundárním stupni, jehož absolventi po úspěšném ukončení chtějí navštěvovat profesní přípravu.
- malá kapacita vyššího sekundárního stupně pro přijímání uchazečů. Mnozí žáci 9. tříd, kteří nemohou pokračovat ve všeobecném vzdělávání, se proto snaží o přijetí do profesní přípravy,
- mnozí absolventi 12. tříd nezískají z kapacitních důvodů žádné studijní místo. Také oni zkoušejí dosáhnout vyššího ukončeného vzdělání přes profesní přípravu.

Problémem je, že miliony mladých vysokoškoláků ročně nenajdou navzdory úspěšnému ukončení studia žádné pracovní místo. Těm je třeba nabídnout možnost doplnit si prostřednictvím zařízení poskytujících profesní přípravu teoretické znalosti o technický a profesní výcvik orientovaný na praxi. Tímto způsobem by se měli připravovat na náročné činnosti v moderních podnicích. Existuje zvláště nedostatek teoreticky vysoce vzdělaných odborných sil s praktickými dovednostmi. Nedostatek pracovních sil je od roku 2003 trvale citelný například v jižní Číně, mj. v Guangdongu a Fujianu. V provincii Guangdong chybí kolem dvou milionů kvalifikovaných pracovních sil. Některé podniky proto zaměstnávají kvalifikované techniky ze zahraničí. Odborné vzdělávání se musí připravit na zvýšený příliv a stoupající kvalitu nabídek a nové priority. To se mj. týká spolupráce odborného vzdělávání s profesní praxí, zlepšení materiální základny, řešení personální problematiky a poskytování větších finančních fondů. Pro tento účel jsou prostřednictvím usnesení státní rady a ustanovení Národní konference práce „výhybky nastaveny“. (Viz Požadavky státní rady v rámečku na straně 11.)

Zvýšení zodpovědnosti státního vedení za odborné vzdělávání

V příštích pěti letech musí být do vyššího sekundárního odborného vzdělávání přijato 25 milionů žáků. Jen v roce 2010 to bude přes osm milionů mladých lidí. Přibližně stejný počet bude pokračovat v započatém vzdělávání na vyšším sekundárním všeobecném vzdělávání. Na vysokých školách, zvláště odborných a technických akademiích (vyšší odborné vzdělávání), se má v letech 2006 až 2010 imatrikulovat 11 milionů absolventů vyššího sekundárního odborného vzdělávání.

Na venkově a ve městech získá ve stejném období další vzdělání 100 milionů pracovních sil. Jedná se o formy vzdělávání spojené s teorií/praxí, kde výcvik pro profesi představuje vysoký podíl. K zajištění mate-

riální základny pro odborné vzdělávání stát poskytne 10 miliard CNY (cca 1 miliardu eur). Podpora je určena především na budování a zařízení klíčovýchází pro odborná praktika a k zajištění rovnosti šancí chudších žáků profesních škol.

Důležité požadavky státní rady a Národní konference práce týkající se rozvoje odborného vzdělávání jsou:

- zaměřovat odborné vzdělávání na socialistické tržní hospodářství, systém odborného vzdělávání utvářet racionálně a flexibilně a vytvářet předpoklady pro celoživotní vzdělávání,
- efektivně utvářet spolupráci mezi vzdělávacím systémem a hospodářstvím, průběžně modernizovat zařízení odborného vzdělávání, podporovat je finančně a personálně,
- zajišťovat kvalifikaci pro odborně pedagogickou práci a zlepšovat její odbornou vědeckou úroveň,
- vzdělávací proces koncipovat s orientací na jednání, uplatňovat moderní metody vzdělávání, posilovat samostatné a kooperativní učení a především odsouvat do pozadí jednostranné vyučovací činnosti, při nichž jsou žáci málo aktivní,
- otevřít všem odborným učitelům profesních škol možnosti pravidelného dalšího vzdělávání v profesní praxi, ve výrobě, popř. v oblasti služeb,
- poskytnout školám právo zaměstnávat ve vedlejších pracovních poměru učitele, kteří jsou odborně kompetentní a mají profesní zkušenosti,
- v průběhu tvorby kurikul zkoušet zavádění povinných a volitelných předmětů,
- reformovat systém hodnocení a zkoumat, zda je účelné hodnocení výsledků podle bodového systému,
- zvýšit praktické části vzdělávání a všem žákům vyššího sekundárního stupně ve třetím ročníku umožnit půlroční praktickou přípravu popřípadě výcvik v podnicích,
- u studentů profesních a technických akademií naplánovat půlroční praktické studium,
- zavést odborně pedagogickou výzkumnou činnost ve stejné míře na vysokých školách, v zařízeních pro odborné vzdělávání a v profesní praxi,
- po celé zemi rozšiřovat vysokou kvalitu odborného vzdělávání, s jakou se můžeme setkat například v pobřežních regionech. Vyspělé regiony jsou povinny pomáhat slabším regionům. Profesní školy mají za tímto účelem spolupracovat, vyměňovat si zkušenosti, a také si přímo pomáhat.

Posílení fází praxe

K účinnému prosazování všech částí zákona o odborném vzdělávání je stále nutné zvýšené úsilí. Ne vždy se

dodržuje zejména nařízení obsažené v zákoně o odborném vzdělávání, podle kterého mají podniky odvádět dávky na vzdělávání a výcvik.

V průběhu jedenáctého pětiletého plánu se má zřídit 2000ází pro praktika (nadškolsní praktická centra). Ta musí mít vybavení vysoké technické úrovně, mít k dispozici pracovní místa vybavená počítači a zaměstnávat vysoce kvalifikované učitele. Padesát takových nadškolsních praktických center již úspěšně funguje.

Podpora center odborného vzdělávání a modelových škol

Dále se plánuje, že se ve všech provinciích bude na krajské úrovni podporovat celkem 1000 regionálních středisek odborného vzdělávání. Mají za úkol připravovat účastníky pro práce vyžadující vyšší kvalifikace. Ve spojení s tím se sleduje cíl zlepšit technické vzdělávání ve venkovských regionech, otevřít účastníkům šance na uplatnění v podnicích mimo venkov, a také zde rozšířit dvanáctileté školsní vzdělávání.

Má-li se tento úkol zdařit, jsou potřebné modelové pokusy. Vytvářejí příklady, podle kterých se ostatní mohou orientovat. Hlavně ve městech se má zřídit 1000 modelových škol pro odborné vzdělávání na vyšším sekundárním stupni a má se vybudovat 100 pilotních zařízení pro vyšší vzdělávání.

Tato opatření slouží k rozvoji odborného vzdělávání ve smyslu specificky čínského „duálního“ systému a profesní příprava se realizuje jak v profesních školách, tak v profesní praxi.

Celostátní síť pro vzdělávání učitelů

Kvalifikování učitelů je stále slabým bodem. V roce 2003 zaměstnávaly profesní školy celkem 560 000 odborných učitelů. Pouze 65,5 % z nich mělo vzdělání na bakalářské úrovni, popřípadě mohli doložit profesionální certifikát odpovídající čínskému zákonu o vzdělávání učitelů. Uplatnění praktických učitelů (techniků/inženýrů) v zařízeních odborného vzdělávání se podařilo jen v konceptech.

K realizaci úkolů byla vytvořena celostátní síť. Plní úkoly na pěti úrovních:

- V každém městě, popřípadě v každém vládním okrese bude zřízeno zařízení (odborná nebo technická akademie) pro vyšší vzdělávání. Kromě toho některé profesní školy vyššího sekundárního stupně musí být podporovány jako stěžejní školy.
- Každý kraj je povinen poskytnout jednu profesní školu pro pilotní projekt.
- Všechny komuny, popřípadě obce dostanou nařízení, aby v existujících školách integrovaly profesní přípravu a odborný výcvik. Tím se má otevřít přístup

k odbornému vzdělávání především dětem z venkovských rodin.

- Ve všech městských obvodech se mají otevírat možnosti pro odborné vzdělávání. Obyvatelům se musejí předkládat nabídky odborného vzdělávání.
- Podniky jsou vyzývány k tomu, aby budovaly moderní systémy odborného výcviku.

Podpora čínského odborného vzdělávání prostřednictvím InWEnt

Čína se stává stále více centrem moderní výroby a hodlá se dostat na světovou špici. Proto je naléhavě nutné, aby bylo pro hospodářskou sféru připraveno několik milionů kvalifikovaných odborných sil.

Tyto síly, které chybějí na všech úrovních, musejí disponovat kompetencí jednat, která umožňuje ovládat moderní výrobní systémy, popř. plnit požadavky mezinárodního obchodu. Vyšší úroveň v odborném vzdělávání, která je k tomu nutná a která otevřením západních venkovských oblastí získá ještě vyšší dimenzi, je třeba řešit společně s ministerstvem školství. Za těchto okolností se velice změnila spolupráce mezi společnostmi *InWEnt* a ministerstvem školství. Společně vytvořené projekty se profilují jako příspěvky k podpoře hospodářství a zaměstnanosti, financovány jsou partnersky napůl z čínské a německé strany a jsou zaměřeny na organizaci transferu znalostí do západní Číny.

Z toho lze odvodit, že spolupráce mezi ministerstvem školství a společností *InWEnt* se především zaměřuje na následující body:

- změnu poměru teorie a praxe ve prospěch přípravy na požadavky profesního života s orientací na praxi,
- značné zlepšení kvalifikace personálu ve školách a v podnikových personálních odděleních,
- zesílenou orientaci na modulární koncepty pro vzdělávání a další vzdělávání, které by měly vliv na zaměstnanost a na přizpůsobování se novým podmínkám průmyslu a obchodu.

Opatření ministerstva školství a společnosti *InWEnt* týkající se personálního rozvoje se zabývají dalším vzděláváním učitelů a vedením škol. V průběhu tří let bude do dalšího vzdělávání zapojeno 900 učitelů, 400 vedoucích škol a 100 úředníků ze školství.

Cíle různých opatření představuje příspěvní:

- ke zlepšování kvality výuky v zařízeních odborného vzdělávání poskytováním a procvičováním metodických znalostí širokého uplatnění,
- k budování multiplikačního systému pomocí většího počtu učitelů, které je třeba zapojit a kteří mají v Číně provádět transfer východ-západ,
- ke zlepšení školního managementu, tvorby kurikul a plánování vzdělávání zpřístupněním moderních stan-

dardů a postupů a prostřednictvím příkladů osvědčené praxe,

- ke zlepšení vzdělávacích prostředků využíváním e-learningu a systémů odborných informací na platformě Internetu GC 21 (www.gc21.de) a výcviku tvůrců médií.

Další vzdělávání učitelů profesních škol probíhá na základě odborně didaktických pojetí. Šest zařazených odborných směrů se orientuje podle potřeby hospodářství a priorit vzdělávací politiky. (Viz rámeček.)

***InWEnt* podporuje Čínu v dalším vzděláváním učitelů profesních škol**

Technik nákladních vozů

Počet vozů na čínském trhu stále stoupá. V důsledku toho je třeba stále více odborných sil pro údržbu a opravy vozů. Učitelů a vzdělávacích zařízení se specializací pro nákladní vozy je nedostatek.

Technik CNC

Se zaváděním moderních výrobních technologií je v současné době třeba více než 600 000 techniků CNC.

Elektrotechnik/automatizační technik

Změnu myšlení ve vzdělávání odborných sil vyžaduje především používání automatizační techniky a systémová řešení. Učitelé musí poznat nové metodické přístupy odvozené ze změněného pracovního procesu.

Mechatronik

V průběhu razantního hospodářského rozvoje se používají stále produktivnější a komplexnější strojní systémy. Ovládání těchto systémů vyžaduje nové profese a kvalifikovaný odborný personál.

Turismus

Odvětví turismu je v současné době silným komponentem hospodářství a rozvoje zaměstnanosti. Toto odvětví má v Číně vysoký rozvojový potenciál.

Obchod

Po vstupu do WTO podniky hledají kvalifikované odborné síly v oblasti zahraničního obchodu. Zde dosud neexistovaly žádné koncepty.

Kvalifikováním učitelů, tvorbou kurikul a medií se má ve všech těchto sférách přispívat střednědobě ke zlepšení situace v odborných silách.

Opatření mezinárodního personálního rozvoje slibují účinky založení funkčního multiplikačního systému, který bude odpovídat velikosti země. K uplatnění účastníků dalšího vzdělávání jako multiplikátorů dochází v 52 střediscích dalšího vzdělávání učitelů profesních škol v celé zemi. Tyto instituce dosahují většího významu pomocí transferu *know-how*. Zejména prostřednictvím komponentů e-learningu, mohou upevnovat svoje pozice a přispívat k rozvoji systému odbor-

ného vzdělávání. Při organizaci transferu znalostí do západní Číny, který mají zajišťovat odborné síly připravené jako multiplikátoři, se mají částečně uplatňovat i němečtí odborníci.

*Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis, 2006, č. 5, s. 38-42.
<http://www.inwent.org>*

Přeložila Jana Šatopletová

Prameny:

*Liu, Bangxiang – Jiang, Dayuan – Trowe, Eberhard:
Perspektiven der chinesischen Berufsbildung.*

Uvedeným tématem se zabývají i tyto články Zpravodaje:

Čínsko-německá spolupráce ve vzdělávání – 4/2006

Čínské odborné vzdělávání a západní učební metody – 9/2000

Připravované změny v čínském systému vzdělávání – 3/2000

Sebevzdělávání v námořní dopravě

Evropský námořní průmysl potřebuje pracovníky schopné přizpůsobovat se rychlým změnám. Má jim v tom pomoci integrovaná metodika sebevzdělávání – nástroj virtuální reality (Self Learning Integrated Methodology – Virtual Reality Tool, ve zkratce SLIM-VRT) nabízející samostatně řízený a aktuální e-learning a další vzdělávání.

Na podporu SLIM-VRT byl vytvořen subsystém *Advisor*, který má identifikovat a analyzovat různé profily podle žádoucích způsobilostí, dovedností, kvalifikací, potřeb nebo stylů vzdělávání a formálních požadavků. *Advisor* se skládá ze dvou modelových systémů. Jedním je modul vzdělávacích potřeb, který probíhá offline a závisí na modelech dalšího výběru možností předvídání hlavních faktorů profilu účastníků vzdělávání. Druhým je modul vzdělávacího poradce, který funguje v reálném čase a může rychle odhadovat potřeby a přizpůsobovat parametry jednotlivým účastníkům.

Sub-systém *Advisor* může nabízet alternativní vzdělávací programy a kurzy. Mohou ho používat vzdělávací instituce při vytváření kurzů přizpůsobených potřebám specifických uživatelů. Konzultační společnosti mohou využívat *Advisor* pro rozlišování a zkoumání profilů účastníků dalšího vzdělávání.

Pramen: Self-learning support system for the shipping industry. CORDIS focus RTD Results Supplement, 2007, č. 61, s. 38.

Africké geny v Británii

Vědecký tým publikoval v časopise *European Journal of Human Genetics* studii nazvanou „Původ člověka, jazyka a jazyků“.

Ve studii se uvádí, že při výzkumu ve Spojeném království byla zjištěna vzácná verze chromozomu Y u nejmenovaného muže z regionu východní Yorkshire. Stejný chromozom byl dosud nalezen pouze u malého počtu lidí pocházejících ze západní Afriky.

Avšak v rodokmenu muže z Yorkshiru se žádné spojení s Afrikou neobjevilo. Jeho příjmení je poměrně neobvyklé, a proto vědci kontaktovali dalších 18 britských mužů stejného příjmení, z nichž většina měla nějaký vztah k regionu Yorkshire. U šesti z nich byl zjištěn stejný africký chromozom. Z jejich rodokmenů vyplývá, že chromozom se do jejich rodové linie musel dostat nejméně před 250 lety.

První Afričané přišli do Británie s Římany začátkem prvního století. V 9. století mohli Vikingové přivést do Británie zajaté Afričany. V 16. století pak obchod s otroky přivedl do země další Afričany.

Vědci však dosud nevědí, zda chromozom přinesla první generace afrických imigrantů, nebo zda byl jeho nositelem evropský muž. Jisté je, že toto zjištění komplikuje definici Brita a může přidělat starosti forenzním znalcům při zkoumání DNA.

Pramen: Genes reveal Briton's hidden African ancestry. CORDIS focus Newsletter, 2007, č. 275, s. 25.

Co nového v časopisech

<p>L'enseignement technique</p> <p>Chavois, Bernard</p> <p>Les enjeux culturels des technologies de l'information et de la communication. [Kulturní vklady informačních a komunikačních technologií.]</p> <p>L'enseignement technique, 2007, č. 213, s. 9-13.</p> <p>Jak využívání informačních a komunikačních technologií (IKT) mění vzdělávání a učení. Informatika jako nástroj vzdělávání nebo předmět vzdělávání. Kulturní dimenze využívání IKT (úprava programového vybavení pro potřeby dané země, jazyka atd.). IKT v obecném základu znalostí a kompetencí (<i>soele commun de connaissances et de compétences</i>): zvládnutí obvyklých informačních a komunikačních technik. Zavedení vysvědčení o informatické způsobilosti a ovládání Internetu (<i>Brevet informatique et Internet – B2i</i>) do primárních a sekundárních škol.</p> <p>Viz též <i>Obecný základ znalostí ve Francii, Zpravodaj 2006, č. 12, s. 9.</i></p>	<p>Les métiers de la grande distribution. Choisir en métier, dossier no 39. [Povolání ve velkoobchodu. Vybrat si povolání, složka č. 39.]</p> <p>L'enseignement technique, 2007, č. 213, s. I-XVI.</p> <p>Francouzský termín <i>la grand distribution</i> zahrnuje hypermarkety, které mají rozlohu přes 25 000 m², supermarkety (rozloha 400 – 25 000 m²) a velkoobchod. Přehled počátečního odborného vzdělávání pro příslušná povolání podle diplomů (CAP, BEP, Bac Pro, BTS, DUT). Celoživotní vzdělávání v oboru: smlouvy o profesionalizaci, validace vzdělání získaného zkušeností, podnikové vzdělávání apod.</p>
<p>Formation Emploi</p> <p>Lecoutre, Marc</p> <p>Les intermédiaires de proximité, pour inciter les PME à former. [Místní prostředníci podněcují MSP k profesní přípravě.]</p> <p>Formation Emploi, 2007, č. 97, s. 23-35, lit. 27.</p> <p>Stát se snaží uplatňovat své pobídky v rozvoji profesní přípravy (<i>les engagements de développement de la formation – EDDF</i>) působením na další odborné vzdělávání v malých a středních podnicích (MSP) prostřednictvím paritních orgánů pověřených shromažďováním příspěvků na další vzdělávání (<i>Organismes paritaires collecteurs agréés – OPCA</i>). OPCA k tomuto úkolu přistupují různými způsoby. V některých případech přijímají oportunistické strategie. V jiných případech může mít tento vývoj za následek, že OPCA se začnou více organizovat na teritoriálním základě, ačkoliv současná praxe tento předpoklad nepotvrzuje. Přitažlivost místních struktur je částečně zapříčiněna názorem, že co je místní, musí být dobré.</p>	<p>Michun, Stéphane</p> <p>Petites entreprises et territoire, un lien surestimé? [Malé podniky a oblast, přeceňované spojení?]</p> <p>Formation Emploi, 2007, č. 97, s. 37-49, lit. 31.</p> <p>Problém s přístupem malých podniků k dalšímu odbornému vzdělávání (<i>Formation professionnelle continue – FPC</i>) je typickým příkladem přeceňování oblastí. Vzhledem k neschopnosti francouzského systému FPC snížit značné nerovnosti v přístupu k profesní přípravě ve prospěch pracovníků malých podniků se zdá dostačující zvýšit počet místních zprostředkovatelů práce a profesní přípravy a osvědčené zkušenosti firem, které profesní přípravu poskytují. To však pomíjí specifickou malých podniků a jejich rozmanitost a přehlídá význam spříznění, které nemusí být založeno jen na prostorové blízkosti, pro vytváření spojení mezi malými tradičními firmami (které tvoří většinu malých podniků).</p>
<p>Bel, Maïten</p> <p>Formation et territoire: des approches renouvelées. [Profesní příprava a oblast: neobvyklé přístupy.]</p> <p>Formation Emploi, 2007, č. 97, s. 67-80, 1 tab., lit. 34.</p> <p>V kontextu decentralizace se studie stále více zaměřují na oblastní přístup ke spojení mezi zaměstnaností a profesní přípravou. Autoři všech zde zkoumaných analýz konzistentně zpochybňují myšlenku, že tato spojení zahrnují samovyrovňovací procesy a naznačují, že spíše vyplývají z různých interakcí. Analýzy často používají termíny oblasti, sítě a zprostředkovatelé, aniž by přesně definovaly, co tyto termíny mají znamenat. Článek (nikoli vyčerpávajícím způsobem) zkoumá, jak jsou tyto termíny užívány v různých disciplínách zabývajících se spojením mezi zaměstnáním a profesní přípravou, a zdůrazňuje nutnost jejich přesné definice.</p>	<p>Marchal, Hervé</p> <p>Les gardiens d'immeubles: le présent conjugué au passé. [Domovníci: současnost se prolíná s minulostí.]</p> <p>Formation Emploi, 2007, č. 97, s. 95-107, lit. 24.</p> <p>Domovníci mají v sociálním prostředí málo legitimních podpor (institucionální uznání, dobrou reputaci povolání) pro definování podstaty své profese. Autor poukazuje na to, jak tito zaměstnanci využívají své předěšlé zkušenosti ve své každodenní práci tak, aby definovali rozsah a omezení své profesní role. Na základě kvantitativního celostátního šetření provedeného ve Francii, které zahrnovalo mnoho rozhovorů a pozorování v této oblasti, autor diskutuje o konkrétních příkladech, s nimiž se setkal, když domovníci definovali toto povolání podle své vlastní pracovní historie.</p>

Nové knihy v knihovně

Lipinska, Patrycja – Schmid, Eleonora – Tessaring, Manfred: **Zooming in on 2010. Reassessing vocational education and training.** [Blíží pohled na rok 2010. Přehodnocení odborného vzdělávání a přípravy.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2007. 118 s. Sg. 26196

Z obsahu: Konkurenceschopnost současné Evropy – demografické, odvětvové a profesní změny – kvalifikace – trh práce – kritéria odborného vzdělávání – efektivnost – orientace na kompetence a způsobilosti – EQF – validace výsledků neformálního a informálního učení – individualizované vzdělávací cesty – celoživotní vzdělávání – úloha učitelů a instruktorů – statistika, ukazatele a kritéria na úrovni EU.

Fostering mobility through competence development. The role of competence and qualification development in fostering workforce mobility. EMCC Company Network Seminar organised jointly by the European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions and the European Centre for the Development of Vocational Training. Thessaloniki, 9–10 November 2006. Conference summary. [Posílení mobility prostřednictvím rozvoje kompetencí. Úloha rozvoje kompetencí a kvalifikací v posilování mobility pracovních sil. Seminář sítě podniků Evropského střediska monitorujícího změny organizovaný společně Evropskou nadací pro zlepšení životních a pracovních podmínek a Cedefopem.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2007. 41 s. Sg. 26194

Pratiques innovantes en formation et enjeux pour la professionnalisation des acteurs = Innovative practices in the field of training and related professional development issues. [Inovační praxe ve vzdělávání a problémy profesionalizace aktérů.] Luxembourg, Office des publications officielles des Communautés européennes, Office for Official Publications of the European Communities 2005. 218 s. (Cedefop Panorama series ; 119) Sg. 26191

Portraing Finland. Facts and insights. [Vyobrazení Finska. Fakta a vhledy.] Helsinki, Otava 2005. 167 s. Sg. 26186
Životní styl, společnost, dějiny, hospodářství, příroda.

European handbook on equality data. Why and how to build to a national knowledge base on equality and discrimination on the grounds of racial and ethnic origin, religion and belief, disability, age and sexual orientation. [Evropská příručka o údajích o rovnosti. Proč a jak budovat národní bázi znalostí a rovnosti a diskriminaci na základě rasového a etnického původu, náboženství a víry, postižení, věku a sociální orientace.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2007. 105 s. Sg. 26192

Z vůle médií. Stati k novinářské teorii a praxi. 1. vyd. Praha, Hermés 2006. 183 s. Sg. 26187

Sama politika, protože jen prostřednictvím médií (zejména elektronických) v současné postmoderní, atomizované společnosti může veřejnost dostat pod účinnou kontrolu a zajišťovat si tak průběžně šanci na volební úspěch v nejbližších volbách, usiluje o to být přítomna ve světě médií za každou cenu. Současná politika, jak už bylo řečeno, je pro většinu společnosti neatraktivní, úmorná, zdlouhavá. Přesto demokratický politik, má-li být úspěšným, musí sebe i svoji politiku natolik učinit přitažlivými, aby pozitivně zaujal i na politiku alergickou společnost.

Keeley, Brian: **Human capital. How what you know shapes your life.** [Lidský kapitál. Jak to, co víte, utváří váš život.] 1. vyd. Paris, OECD 2007. 147 s. (OECD Insights) Sg. 26188

Z obsahu: Jaké úkoly stojí před naší společností? Jak se mění globální ekonomika? Co může předškolní vzdělávání udělat pro děti? Jaké jsou překážky dalšího vzdělávání? Co to je sociální kapitál?

Berger, Klaus – Grünert, Holle (Hrsg.): **Zwischen Markt und Förderung – Wirksamkeit und Zukunft von Ausbildungsplatzstrukturen in Ostdeutschland.** Ergebnisse eines gemeinsamen Workshops des Bundesinstituts für Berufsbildung und des Zentrums für Sozialforschung Halle e.V. [Mezi trhem a podporou – působnost a budoucnost struktur učebních míst ve východním Německu. Výsledky společných workshopů Spolkového ústavu odborného vzdělávání a Střediska sociálního výzkumu Halle.] Bielefeld, Bertelsmann 2007. 260 s. (Schriftenreihe des Bundesinstituts für Berufsbildung) Sg. 26189

Lukeš, Martin – Jakl, Martina: **Global entrepreneurship monitor. Podnikatelská aktivita v České republice.** Národní zpráva – 2006. Praha, Vysoká škola ekonomická 2007. 64 s. Sg. 26190

Vzdělávání bylo vnímáno jako oblast prioritní a z dlouhodobého pohledu pro rozvoj podnikatelské aktivity nejdůležitější. Experti vyzvedávali aktivity jako je Junior Achievement, které umožňují studentům seznámit se s podnikáním již v průběhu studia na střední škole. Principiálně zazníval názor, že na to začít s podnikatelským vzděláváním není nikdy dost brzo, byly dávány pozitivní příklady ze zahraničí, kdy se podnikatelé zapojují do výuky již na základních školách.

E-learning Nordic 2006. Impact of ICT on education. [E-learning Nordic 2006. Vliv IKT na vzdělávání.] Copenhagen, Ramboll Management 2006. 113 s. Sg. 26193
IKT ve školním vzdělávání ve Finsku, Švédsku, Norsku a Dánsku.

MacBeath, John – Schratz, Michael – Meuret, Denis – Jakobsen, Lars a kol.: **Serena aneb autoevaluace škol v Evropě.** Redakce českého vydání: Milan Pol. 1. vyd. Žďár nad Sázavou, Fakta v.o.s. 2006. 226 s. Sg. 26198

“To prostě znamená organizaci, v níž se každý něco učí. A když se každý něco učí a dělá se o výsledky svého učení s ostatními, stává se organizace jako celek učící se organizací. Když si tedy myslíte, že vaše škola jako celek už tak má vysoké IQ, ale nadále se učí ze svých chyb, pak bude ještě inteligentnější. Takovou školu pak můžeme s čistým svědomím nazývat učící se organizací.”

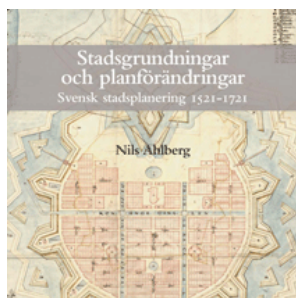
Příručka příkladů dobré praxe. Jaroslav Faltýn, Jaroslav Jeřábek, Stanislava Krčková, Romana Lisnerová, Jan Tupý. Praha, VÚP 2007. Přeruš. str. + CD Sg. 26197

Příklady vyučovacích metod v těchto okruzích (další příklad jsou na CD): český jazyk a dramatická výchova; cizí jazyky; IKT; společenské vědy; přírodní vědy a výchova ke zdraví; mediální výchova; projekty; autoevaluace a hodnocení žáků; mimovýukové aktivity.

Zrzavý, Jan – Storch, David – Mihulka, Stanislav: **Jak se dělá evoluce. Od sobeckého genu k rozmanitosti života.** 1. vyd. Praha a Litomyšl, Paseka 2004. 289 s. (Fénix ; Sv. 9) Sg. 26203

Jednou z důležitých otázek vzniku člověka neboli hominizace je přechod od kvadrupedie (chůze po čtyřech) k bipedii (chůze po dvou). Proč se předkové člověka vzpřímili a vstali? Věda tu odpovídá poněkud mlhavě ... Některé z ... hypotéz jsou zjevně nesmyslné; například hypotéza o bipedii jako o úspěšné adaptaci k překonávání vzdálenosti v otevřené krajině je vyvrácena faktem, že pokud se kterýkoli kvadrupední predátor rozhodne bipedního člověka dohonit a sežrat, dožene jej a sežere, a že bipední člověk se po otevřených prostranstvích nejlépe pohybuje vsedě na kvadrupedním koni.

Zajímavé internetové adresy

EUROPA NOSTRA

Na stránkách najdete seznam cen, které byly uděleny za ochranu kulturního dědictví za rok 2006. Každá z třiceti čtyř cen je doplněna popisem odměněného projektu a fotografiemi. (Viz též fotografie u editorialem.)

Obrázek vlevo je ilustrací k disertační práci realizované ve švédské Univerzitě zemědělských věd v Uppsale. Práce se zabývá plánováním výstavby měst ve Švédsku v letech 1521 – 1721.

http://www.europanostra.org/awards_2006.html

Česká společnost pro trénování paměti a mozkový jogging - ČSTPMJ

TrenovaniPameti.cz

Společnost pořádá pro veřejnost i odborníky kurzy a semináře například na téma, jak se efektivně učit cizí jazyky, jak si pamatovat jména a tváře... na další si momentálně nevzpomenu, ale najdete to

na adrese <http://www.trenovanipameti.cz/>

Digitální knihovny

V digitálních knihovně *Google Book Search* můžete najít starší literární díla, na která se již nevztahují autorská práva, a v plném znění si je zdarma stáhnout. O těch, která ještě podléhají autorským právům, se dozvíte, kde je koupit či vypůjčit. <http://books.google.com/> Další digitální knihovny najdete například na adresách <http://www.gutenberg.org>, <http://gallica.bnf.fr>, <http://www.liberliber.it/> a podrobněji se o nich dočtete v článku Pekárek, Hynek: Digitální knihovny. *Grand Biblio*, 2007, č. 2, s. 40-41. Časopis *GRAND BIBLIO* je k dispozici v nedigitálních knihovnách (knihovnu NÚOV nevyjímaje).

O programu a hostech festivalu (E.L. Doctorow, Arnon Grunberg, Aleksandar Hemon, Peter Stephan Jungk, Ludvík Kundera, James Meek, Pavel Řezníček, Gary Snyder, Elena Stefoi, A. B. Yehoshua) se dočtete na webové stránce <http://www.pwf.cz/>.